

К., 1997. – С. 6 – 13.

3. Кривошеєва Г. Л. Формування культури здоров'я студентів університету : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Кривошеєва Галина Леонідівна. – Донецьк, 2001. – 228 с.

4. Скумин В. А. Культура здоровья – фундаментальная наука о человеке / В.А. Скумин. – Новочеркасск : ТЕРОС, 1995. – 132 с.

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «ВІКОВА ФІЗІОЛОГІЯ І ВАЛЕОЛОГІЯ»

*О.М. Мегем, Л.М. Новик
Глухів, Україна*

У сучасному соціокультурному просторі особливої значущості набуває виховання відповідальної, ініціативної, творчої особистості. Успішна самореалізація молоді людини можлива тільки за наявності її особистої системи цінностей, яка має бути адекватною мінливим умовам сьогодення.

Особливу складність і суперечливість відзначається процес формування морально-ціннісних орієнтацій студентів [1, с. 56]. Це пояснюється тим, що в них розширюються ціннісні уявлення про світ та своє місце в ньому, розвиваються і диференціюються етичні інтереси, система уподобань щодо моральних норм і правил етичної поведінки. Натомість значна частина майбутніх учителів вирізняється неадекватними психогенними реакціями, дезактивними вчинками, некоординованими формами поведінки, що визначає необхідність вивчення феномену формування морально-ціннісних орієнтацій у межах відповідного вікового періоду. Актуальність формування ціннісних орієнтацій майбутніх учителів є важливим чинником їхнього духовного розвитку. У зв'язку з цим провідного значення у формуванні духовно-моральних цінностей набуває світогляд особистості, на основі якого формується система ціннісних орієнтацій. Фундаментальні духовні цінності людства – гуманізм, свобода, справедливість, національне примирення, збереження природи в сучасній системі навчання мають стати домінантою навчально-виховного процесу.

Проблема морально-ціннісних орієнтацій особистості відображена у філософській, соціально-психологічній, педагогічній та мистецтвознавчій літературі. Так, ціннісні орієнтації особистості аналізуються у взаємозв'язку з формуванням соціальної позиції особистості (Т.Мадьковська), вивчаються в контексті педагогічної діагностики (В.Петрушин), розглядаються у зв'язку з дослідженнями духовної культури, духовних потреб, інтересів, оцінок учнів і педагогів (Т.Баранова, В.Бутенко, В.Дзюба, Л.Коваль та ін.). Однак, у психолого-педагогічній літературі недостатньо висвітлено особливості формування морально-ціннісних орієнтацій у майбутніх учителів.

Метою статті є теоретичне обґрунтування педагогічних умов формування морально-ціннісних орієнтацій майбутніх вчителів у процесі вивчення курсу «Вікова фізіологія і валеологія».

Цінність – уявлення про те, що важливе для людини, колективу, суспільства в цілому, їх переконання і уявлення, виражені в поведінці. У вузькому значенні під цінністю розуміються вимоги, норми, що виступають у якості регулятора і цілі людських відносин і діяльності.

З поняттям «цінність» тісно пов'язане поняття «ціннісна орієнтація». Ціннісна орієнтація – це індивідуальне та групове ранжування цінностей, у якому одним надається перевага над іншими, що впливає на вибір цілей діяльності та засобів їх досягнення. Ціннісні орієнтації є найважливішим елементом свідомості особистості, у них переломлюються моральні, естетичні, правові, політичні, екологічні, економічні, світоглядні знання, уявлення і переконання.

Ціннісні орієнтації істотно впливають на сприйняття навколишнього середовища, ставлення до суспільства, соціальної групи, на уявлення людини про саму себе [2, с. 38].

Отже, морально-ціннісні орієнтації – це поняття, яке відображає позитивну або негативну значущість для особистості таких явищ соціальної дійсності, як моральні принципи, вимоги, норми і правила, які регулюють суспільну й особистісну діяльність людини, її поведінку з погляду відповідності мотивів і прагнень інтересам і потребам суспільства; це спрямованість особистості на засвоєння моральних цінностей суспільства, які регулюють поведінку людини в усіх сферах її суспільного життя й орієнтацію на них у процесі задоволення своїх потреб.

Ефективне формування морально-ціннісних орієнтацій у майбутніх вчителів у процесі вивчення курсу «Вікова фізіологія і валеологія» можливе лише за наявності певного комплексу педагогічних умов. З позицій педагогіки умови визначаємо як сукупність об'єктивних можливостей, змісту, форм, методів, педагогічних прийомів і матеріально-просторового середовища, спрямованих на вирішення поставлених у дослідженні завдань. У нашому дослідженні ми спираємося на необхідності критичного підходу до вибору умов ефективного формування морально-ціннісних орієнтацій у майбутніх учителів для того, щоб уникнути підбору зайвої кількості другорядних, неважливих для нашого дослідження умов. У зв'язку з цим визначаємо необхідні та достатні педагогічні умови ефективного формування досліджуваного явища.

Необхідними умовами називаємо такі, без яких формування морально-ціннісних орієнтацій у майбутніх учителів не може реалізуватися повною мірою у режимі розвитку. У визначенні зазначених умов ми орієнтувалися на вимоги, що висуває суспільство до сучасного спеціаліста, зміст валеологічної освіти у вищих навчальних закладах, результати проведеного аналізу особливостей освітнього процесу в аспекті досліджуваної проблеми.

Достатніми педагогічними умовами ми називаємо ті, які неодмінно викликають необхідну дію: ефективне формування морально-ціннісних орієнтацій у студентів. Сукупність необхідних і достатніх педагогічних умов є динамічним комплексом взаємодіючих факторів і процесів, з якого не можна виключити жодного компонента, не порушивши зумовленості цього явища.

У результаті визначено такий комплекс педагогічних умов:

- професійно-педагогічна компетентність викладачів, спрямована на актуалізацію науково-педагогічних знань (теоретичних, практично-зорієнтованих, методичних, методологічних);
- гнучкість і адаптивність змісту навчально-освітньої програми з курсу «Вікова фізіологія і валеологія», яка забезпечить інтегративний зв'язок теоретичних знань із реальною дійсністю;
- створення цілісної освітньої системи під час вивчення курсу «Вікова фізіологія і валеологія», яка дозволяє ефективно формувати морально-ціннісні орієнтації на основі інноваційних форм (інтерактивних, тренінгових), методів (моделюючих ситуацій), сучасних медіа-освітніх засобів;
- формування професійної позиції майбутнього педагога у процесі вивчення курсу «Вікова фізіологія і валеологія» відносно реалізації сформованості морально-ціннісних орієнтацій у практичній педагогічній діяльності.

Для реалізації педагогічних умов формування морально-ціннісних орієнтацій у студентів були розроблені тренінгові практичні роботи на теми: «Духовний світ людини та здоров'я», «Соціальні умови здоров'я», «Репродуктивне здоров'я». Під час проведення тренінгових занять використовувалися такі методи та методичні прийоми: показ відеофрагментів, демонстрація презентацій, ситуаційні задачі, моделюючі ситуації, вправи з використанням методу ейдетики.

Отже, реалізація виділених педагогічних умов сприятиме формуванню морально-ціннісних орієнтацій у майбутніх вчителів у процесі вивчення курсу «Вікова фізіологія і валеологія».

Література

1. Антонова Н.О. Особливості ціннісних орієнтацій студентів / Н.О. Антонова // Гуманізація навчально-виховного процесу : наук.-метод. збірник. – Слов'янськ, 2000. – Вип. VII. – С. 56 – 63.
2. Балакірева О. Ціннісні орієнтації молодого покоління / О. Балакірева, Н. Дудар // Молодь у дзеркалі соціології : колективна монографія / за заг. ред. О. Балакіревої, О. Яременка. – К. : УІСД, 2001. – С. 38 – 47.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ П'ЯТИХ КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ОСНОВАМ ЗДОРОВ'Я

*О.М. Мегем, Г.В. Павелко
Глухів, Україна*

Зниження коефіцієнта народжуваності при зростанні загальної смертності, погіршення стану здоров'я різних категорій населення ставить під загрозу біологічне забезпечення відтворення нації у її кількісному та якісному вимірах. Дослідження проведені Українським інститутом охорони дітей та підлітків Національної академії медичних наук України та дані медичної статистики свідчать, що здоровими можна вважати лише 27% дітей дошкільного віку, 90% випускників мають відхилення у стані здоров'я, у 41% дітей шкільного віку – хронічні захворювання. Медична статистика вказує на те, що у перший клас йде 15–16% хворих дітей, а до 13–14 років хворими стають 53–54% учнів. Саме тому сучасна школа повинна сприяти вихованню у дітей потреби в здоровому та безпечному способі життя, формуванню навичок прийняття самостійних рішень стосовно підтримки та зміцнення свого здоров'я.

В Україні розроблена відповідна нормативно-правова база, що має важливе значення для вирішення означеної проблеми. Так, метою освітньої галузі «Здоров'я і фізична культура» нової редакції «Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» є формування здоров'ябережувальної компетентності шляхом набуття учнями навичок збереження, зміцнення, використання здоров'я та дбайливого ставлення до нього, розвитку фізичної культури особистості та готовності до дій в умовах надзвичайних ситуацій та захисту Вітчизни.

У сучасному суспільстві розробкою формування здоров'ябережувальної компетентності школярів займалися такі вчені: Т. Бережна, С. Бондар, О. Дубровкіна та ін. [1; 2; 3].

Однак актуальним залишається питання розробки ефективних педагогічних умов формування здоров'ябережувальної компетентності учнів п'ятих класів у процесі навчання основам здоров'я.

Мета дослідження полягає у розробці і теоретичному обґрунтуванні педагогічних умов формування здоров'ябережувальної компетентності учнів п'ятих класів у процесі навчання основам здоров'я.